



T. B. M. M.
İYİ PARTİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Tarih: 11.02.2021

Sayı: 3592



Aydın Adnan SEZGİN
Aydın Milletvekili

41619

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımın Dışişleri Bakanı Sayın Mevlüt Çavuşoğlu tarafından yazılı olarak yanıtlanmasını arz ederim.

Saygılarımla. 05.02.2021

Aydın Adnan SEZGİN
Aydın Milletvekili

Çin Halk Cumhuriyeti sınırları içinde bulunan Doğu Türkistan'da (Sincan Özerk Bölgesi) yaşayan Uygur Türkleri, Çin yönetimi tarafından "terörizmle mücadele" gerekçesiyle gözaltı, işkence ve kötü muameleye maruz bırakılmaktadır. "Yeniden Eğitim Kampları" olarak adlandırılan tecrit ve baskı ortamlarında zorla tutulmakta; insan hakları ve temel özgürlükleri ihlal edilerek sistematik bir baskı ve kontrole tabi tutulmaktadır. Uygur Türkleri, günlük hayatlarında da ayrımcılık, baskı ve şiddete maruz kalmaktadır.

Çin yönetimi tarafından gerçekleştirilen ağır ve kitlesel insan hakları ihlalleri, çeşitli uluslararası kuruluşlar ve örgütler tarafından yayınlanan raporlarla da defalarca teyit edilmiştir. Hatta bazı çevreler bunu soykırım olarak tanımlamışlardır. Türkiye'de ise iktidar, birkaç cılız açıklama dışında bu konuya değinmemektedir.

Sayın Cumhurbaşkanı 5 Temmuz 2009 tarihinde Doğu Türkistan'ın başkenti Urumçi'de Uygur Türklerinin protestolarının kanlı bir şekilde bastırılmasının ardından, olayların sorumlusu olarak gördüğü Çin Hükümeti'ni ağır dille suçlayarak, "Vahşet... Adeta soykırım..." şeklinde konuşmuştu. 8 Nisan 2012 tarihinde Urumçi'ye yaptığı ziyarette ise Çin'in Uygur Özerk Bölgesi Valisi'ne "Soydaşlarımızı size emanet ediyorum" ifadelerini kullanmıştı. Sayın Cumhurbaşkanı'nın bu tarihten sonra Uygur Türkleri ile ilgili tek bir olumlu, koruyucu veya destekleyici ifadesi bulunmamaktadır. Dışişleri Bakanlığı da Uygur Türklerinin uğradığı baskı ve zulme temas etmekten kaçınıyor izlenimi vermektedir.

Amerikan Foreign Policy dergisi, geçtiğimiz aylarda "Erdoğan Türkiye'yi Çin'in müşterisi olan bir devlete dönüştürüyor" (Erdogan is Turning Turkey into a Chinese Client State) başlıklı bir makale yayımlamıştır. Makalede Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın eskiden Uygur Türklerine yönelik ağır insan hakları ihlalleri nedeniyle Çin'i yüksek sesle eleştirdiği belirtilerek, "Sonra birden bire, beklenmeyen bir sapma yaşandı" ifadeleri kullanılmıştır. Dergi, Türkiye'nin politikasındaki değişimi ekonomik krize bağlayarak, "Türkiye Çin'den medet umduğu için Çin'in taleplerine uyum sağlamak durumunda kaldığını" belirtmektedir.

İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) Zirve Dönem Başkanlığı'nı yürüttüğümüz dönemde Teşkilat, sorunu ciddi bir şekilde ele almamıştır. 1-2 Mart 2019 tarihlerinde gerçekleştirilen ve ülkemizin de temsil edildiği 46. Dışişleri Bakanları Konseyi'nde kabul edilen vahim bir



21619

Aydın Adnan SEZGİN
Aydın Milletvekili

kararda, Uygur Türkü veya Doğu Türkistan tabirleri kullanılmamış, yaşanan baskı ve zulümden bahsedilmemiş, bilakis Çin yönetimine, Müslümanlara sağladığı hizmetlerden dolayı takdir belirtilmiştir.

Uygur Türklerinin haklarının savunulması bir yana, Çin ile 13 Mayıs 2017 tarihinde imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti ile Çin Halk Cumhuriyeti Arasında Suçluların İadesi Anlaşması” imzalanmış, 12 Nisan 2019 tarihinde Sayın Cumhurbaşkanı’nın imzasıyla uygun bulunmak üzere TBMM’ye sunulmuştur. Bu anlaşma, Türkiye’de bulunan ve Çin’in terörist olarak tanımladığı Uygur Türklerinin iadesine imkan tanımaktadır.

Bu çerçevede;

- 1) Sayın Cumhurbaşkanı’nın 2012 yılındaki ziyaretinden bu yana Doğu Türkistan’daki durumun daha vahimleşmesine rağmen, o tarihlerde soykırım olarak tanımladığı durum hakkında bugün niye Cumhurbaşkanlığı ya da Bakanlığınızca hiçbir açıklama yapılmamakta ya da adım atılmamaktadır?
- 2) 3 Ağustos 2017 tarihinde Pekin’de yaptığınız bir konuşmada, “Çin’in güvenliğini kendi güvenliğimiz gibi görüyoruz” ifadelerini kullandığınız basına yansımıştır. Aynı konuşmanızda ayrıca Çin’in aleyhindeki yayınların da basında yer almasının önüne geçtiğiniz belirtilmiştir. Çin, Uygur Türklerini kendi güvenliği açısından tehdit olarak görmektedir. Şahsınız ve iktidarınız da Uygur Türklerini Çin’in, dolayısıyla Türkiye’nin güvenliğine karşı tehdit olarak mı görmektedir?
- 3) Türkiye Cumhuriyeti ile Çin Halk Cumhuriyeti Arasında Suçluların İadesi Anlaşması, 27 Aralık 2020 tarihinde Çin Ulusal Halk Kongresi Daimi Komitesi tarafından onaylanmıştır. 3 gün sonra, 30 Aralık 2020 tarihinde, Çin’den sipariş edilen yeni tip koronavirüs (Kovid-19) aşısının 3 milyon dozluk ilk partisinin sevkiyatı gerçekleştirilmiştir. İki gelişmenin aynı dönemde gerçekleşmesi, Çin’in aşı sevkiyatıyla Türkiye’nin “suçluların iadesi anlaşması” konusundaki tutumu arasında bir irtibat kurduğuna dair şüpheleri yaratmıştır. Çin’den alınan aşılarla söz konusu anlaşmanın kabul süreci arasında herhangi bir bağ bulunmakta mıdır?
- 4) Suçluların İadesi Anlaşması hangi ülke tarafından talep edilmiştir, böyle bir anlaşmaya neden ihtiyaç duyulmuştur?